
Седмогодишњаци

*Возила сам се бициклом до краја знаног ми светла.
И било ми је лепо. Имала сам седам година.*

Ени Дилард, *Једно америчко детињство*

Боб Стракота, учитељ из Школског центра у Гринфилду, смислио је генијалан начин на који ће седмогодишњаке научити да играју фудбал и тиме је јасно показао колико добро познаје тај узраст. Терен је поделио на три једнака дела – на центар и две зоне голова. Децу из разреда поделио је на два тима, а потом је сваки тим поделио на три дела и поставио их на одговарајућа поља издељеног терена. Тако су по три-четири играча могла да играју на одговарајућим површинама терена. Они би жустро шутирали лопту по свом делу терена, али кад би лопта прешла линију додељене им површине, играчи су само могли да гледају како се одвија игра у другом делу терена.

Такво ограничавање игре готово да поетично одговара потреби седмогодишњака за успостављањем граница и усмеравањем, који су нужни за иградњу самосвести. Фудбал какав се игра у овој школи омогућава свим седмогодишњацима да на терену окусе успех. Без јасних граница на терену многи би били склони да не ризикују или да се потпуно повуку, док би остали доминирали тереном и играли за публику.

У ствари, седмогодишњаци умеју да буду веома мушичави, мрзовољни, малодушни. Често су сасвим задовољни тиме што проводе сате и сате у својој соби, сами по сопственом избору, листајући књиге, слушајући музику, играјући се играчкама или с кућним љубимцем. И у школи воле да раде одвојено, свако за себе, и највише би им одговарао неки тихи кутак за игру и читање. Воле и да раде с најбољим другом, премда се такви односи могу мењати из дана у дан.

Реч је о периоду унутрашње консолидације раста. У погледу вида седмогодишњаци показују тенденцију ка кратковидости и усредсређују се на детаље у свом видном пољу. При дну странице исписују сићушна слова држећи прсте при самом врху оловке, главе ослоњене на руку или сто, каткад с једним затвореним оком. Због те визуелне усредсређености седмогодишњацима је тешко да преписују с табле, па такве задатке треба свести на најмању меру. Добро су им развијени радни појмови леве и десне стране, као и општи појам правца.

Седмогодишњаци су врло вредни, а често су и перфекционисти. Док су шестогодишњаци задивљени резачем за оловке, седмогодишњаци обожавају гумицу. Ако погреше, брисаће до бесвести, све док не направе рупу на хартији. Желе да оно што раде буде тачно и да изгледа лепо. Због тога им је за све потребно много времена и врло су нерасположени ако им се не да довољно времена да заврше оно што су започели. Никако им не одговарају тестови с временским ограничењем.

Ако крајем радне недеље намеравате да седмогодишњацима задате диктат, а очекујете да им рукопис буде најбољи могући, неуспех вам је загарантован. Они су способни да пишу исправно или да пишу краснописом, али никако и једно и друго истовремено.

Седмогодишњаци воле рутину и ред у школи и допада им се лични однос са учитељем или учитељицом. Промена учитеља их узнемирује и стално говоре: „Наша учитељица није тако рекла!“

У учioniци седмогодишњаци умеју пажљиво да слушају и још увек уживају кад им се читају приче. Веома их интересују нове речи, ра-

чунске радње и нова правила. Воле да раде и разговарају с партнером (током играња карата, друштвене игре или слагања слагалице), али нису најуспешнији у изradi групних задатака.

Док су шестогодишњаци бучни, активни, говорљиви и дрски, седмогодишњаци су тиши, пасивни, а понекад и напети и више испољавају своје посебности. Њихова вредноћа је усредсређена на индивидуални рад. Они пробају шта све могу сами да ураде и то увежбавају много пута. Врло се онерасположе ако их неко опонаша.

„Одустајем!“ је оно што се често може чути и код куће и на игралишту, али не зато што нешто нису могли да обаве по своме, иако се често то тако тумачи. Они напуштају групну игру или неки породични подухват зато што их је опхрвало осећање мање вредности. Осећања седмогодишњака ваља уважавати. Веома их боли задиркивање, исмевање, а посебно сарказам. Исмевање погрешног одговора или „глупе“ идеје може да доведе до суза и излива беса.

Деца у шестој години умеју оштро да реагују у таквим ситуацијама. Седмогодишњаци су, међутим, више склони да осећања задрже за себе, а да касније избегавају да се излажу ризику када их позову или затраже од њих да нешто ураде. Преосетљиви су и на физичке слабости, било стварне, било умишљене.

Седмогодишњацима управљају радозналост и јака жеља за откривањем и смишљањем. Захваљујући консолидацији логичког мишљења, њихове унутрашње менталне структуре почињу да се организују на нове начине. Сада умеју спонтано да класификују ствари; са узбуђењем набрајају: „Црни медвед, мрки медвед, гризли, коала“. Веома су заинтересовани за то како ствари раде и воле да расклапају предмете и да их поново склапају. У игри с материјалом за грађење проводе скоро исто онолико времена колико и млађа деца. Коцке и друге ситне играчке које се могу склапати су им најомиљеније и усхићени су кад од њих нешто направе, на пример читаве „мале светове“.

Седмогодишњаци већ почињу да зналачки владају појмовима времена, простора и количине. Мада им је за њихово разумевање још увек потребан ослонац на оно што је конкретно и непосредно, све више су кадри да симболички – цртањем (ређе писањем) – прикажу своја сазнања.

Због све већег интересовања за свет који их окружује, појмови у вези са природним и друштвеним феноменима почињу да добијају нова значења. Таква интересовања ће наставити да се шире током осме, девете и десете године. Проучавање и разумевање сопственог града и околине претходи учењу о пустињама и пределима удаљених земаља, мада ће о последњима радо и са интересовањем читати у уџбеницима и другим књигама.

Захваљујући све већој способности извођења математичких операција – закључивању, предвиђању, процењивању – на менталном плану, а не само на конкретном материјалу, све више овладавају математичким појмовима.

Седма година је година интензивности. Кроз индивидуалне активности консолидују се нове менталне структуре и осећања. Равнотежа између уложеног напора и самопроцене доводи до осећања компетентности и припрема дете за самоусмеравање у старијем узрасту.

Седмогодишњаци: обрасци развоја

Физички

- Усредсређени на детаље који им се налазе у непосредној близини
- Док пишу, држе главу ниско сагнуту
- Оловку држе тако што је прстима обухватају при врху
- Пишу уредно
- Каткад су напети
- Воле ограничен простор
- Карактеристичне су бројне повреде, умишљене или стварне

Социјални

- Повучени су и окренути себи
- Каткад су хировити, потиштени, зловољни или стидљиви
- Преосетљиви су
- „Нико ме не воли“
- Осећања су им променљива
- Потребни су им сигурност и ред
- Ослањају се на помоћ учитеља
- Не воле да греше, а ни да се излажу ризику да погреше
- Саосећају с другима, али каткад и тужакају друге
- Савесни су и озбиљни
- Свој сто и собу држе уредним
- Потребно им је стално охрабрење
- Неког, односно нешто или воле или не воле

Седмогодишњаци: обрасци развоја

Говорни

- Пажљиво слушају
- Прецизно говоре
- Воле разговор удвоје
- Убрзано им се богати речник
- Заинтересовани су за значења речи
- Воле да пишу поруке
- Заинтересовани су за све врсте шифри

Сазнајни

- Воле да се преслишавају
- Имају потребу да доврше задатке
- Воле да раде натенане
- Воле да раде сами
- Умеју спонтано да класификују ствари
- Воле да им се чита
- Способност рефлексивног мишљења све је већа
- Стално исправљају то што раде; теже савршенству
- Воле да понављају исти задатак
- Воле игре на табли
- Уживају да раде манипулативним материјалима
- Желе да открију како предмети раде; воле да расклапају ствари

Седмогодишњаци у школи

Вид и фина моторика

- Цртежи, цифре и слова су, по правилу, ситни; док раде, главу држе ниско, ослоњену на руку или сто и често затварају једно око
 - Преписивање с табле им представља тешкоћу
 - Још увек им је тешко да пишу писаним словима
 - Пишу и цртају при дну странице; тешко им је да равномерно попуне простор
 - Оловку често држе с три прста, при самом врху, и тешко им је да попусте стисак
-

Крупна моторика

- Рачунајте с тишином у учионици; периоде рада у тишини смењују мањи испади
- Више воле друштвене игре које се играју на табли него физичке вежбе; игре у слободном простору (прескакање конопца, школице и сл.) седмогодишњаци више воле од тимских игара или физичких активности у великим групама

Седмогодишњаци у школи

Сазнајни развој

- Посебну пажњу посвећују активностима које већ рутински обављају и завршавању задатака – желе да заврше оно што су започели и потребно им је упозорење кад треба да пређу на нову активност; тестови с ограниченим временом за израду изузетно су им мучни
- Воле да раде сами или у пару; воле да уче напамет, а такође и да раде на шифрама, загонеткама и другим „тајнама“
- Настоје да им рад буде савршен; воле да се обрати пажња на њихов рад и да он буде изложен и представљен
- Уживају у понављању; наглас понављају учитељево упутство за рад; воле да стигну до циља или да постигну успех заједно са учитељем
- Задаци у којима деца нешто откривају изузетно су популарни; воле да скупљају и сортирају ствари

Социјално понашање

- Често мењају пријатеље; најбоље раде сами или у пару; прихватају распоред седења који направи учитељ
- Промене распореда часова их онерасположују; зато треба добро планирати замене или алтернативне активности
- Атмосферу за рад можете успоставити помоћу хумора и игре
- Треба очекивати умерену озбиљност у одељењу, баш као и хумор и игру
- У комуникацији с родитељима често су критички расположени
- Узнемирани су пред тестирање и нове задатке; често се у тим ситуацијама жале да их нешто боли

Седмогодишњаци – у овом узрасту дете може да одговори следећим образовним захтевима:

Читање

- Када треба да читају „у себи“, то се чује, јер шапућу док читају
- Боље читају индивидуално него у пару
- Упутства за правилно читање и изговор делотворнија су у мањим групама
- Вежбање разумевања прочитаног укључује све више писаних одговора (нарочито у другом полугодишту)

Писање

- *Писање* – током другог полугодишта могу се очекивати краћи састави са уводом, разрадом и закључком; када писмено препричавају догађаје, воде рачуна о редоследу и теже да помену све, од А до Ш); писање постепено добија примат над цртањем, иако каткад укључује и цртање
- *Правопис* – све више речи пишу исправно; лако уче употребу великог слова и знака интерпункције
- *Теме* – породица, пријатељи; како су се успавали или како им је испао зуб; путовања; кућни љубимци (приче често везане за губитак); смрт у породици; болест; рат; глад или неко друго озбиљно питање; страшна бића из маште; може се почети са увођењем састава – извештаја о неком истраживању из области природе и друштва и сл. – чија је сврха да покажу разумевање истраживане појаве

Седмогодишњаци – у овом узрасту дете може да одговори следећим образовним захтевима:

Писање	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Рукопис</i> – оловку држе готово уз сам графит и то претерано чврсто; понекад је величина слова готово микроскопска; слова исписују при дну странице; овај узраст није погодан за увођење писања писаним словима – то треба оставити за касније
Теме интересовања из области природе, друштва и свакодневног живота	<ul style="list-style-type: none"> • Суседство; како функционишу неки системи (водовод, осветљење, грејање, снабдевање млеком, школска кухиња); разна занимања; индивидуалне разлике, културне разлике, дискриминација; теме из природних наука (шуме, ливаде, баре)
Математика	<ul style="list-style-type: none"> • Напредовање у рачунању с новцем • Мерење времена • Све сложенија рачунања „у себи“; могу да решавају једноставне једначине • Разумевање да нешто представља део целине (једноставни разломци) кроз мерење и упоређивање дужине и тежине • Упознавање са симетријом и једноставном геометријом (помоћу модела геометријских облика) • Једноставно множење и дељење засновано на манипулисању конкретним предметима • Стално коришћење игре као начина за увежбавање математичких вештина